

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEC

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši.

Izhaaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznika ss. apostelnov Petra in Pavla izide prihodnja številka „Slovenca“ v soboto 1. julija.

Vabilo k naročevanju

„SLOVENCA“.

Po pošti prejemam velja pri trikratnem izhajanju list za celo leto . . . 10 gl. — kr.
" polleta . . . 5 " — "
" četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji sprejemam:

Za celo leto . . . . . 8 gl. 40 kr.
" pol leta . . . . . 4 " 20 "
" četrt leta . . . . . 2 " 10 "
Posamezne številke . . . . . — " 7 "

Za bogoslovce, dijake in učitelje:

Za četrt leta . . . . . 1 " 50 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

List pošljemo vsem dosedanjim naročnikom. Kdor se ne misli naročiti, naj ga pošlje nazaj, ker ga sicer smatramo kot naročnika. Tudi prosimo tiste gospode, ki naročnine še niso poravnali, da bi to storili prej ko mogoče, da tudi mi poravnamo račun v tiskarni.

Naročnina se pošilja najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen)

Kdor je kaj na dolgu, naj vendar v tem času poravna.

Vredništvo in opravištvu.

Krščanstvo in pa delo. *)

I.

Človek je dobil od Stvarnika nalogo se naraščati, množiti in gospodovati čez naravo. Spolnjevanje te vzvišene naloge ni imelo zanj nobene težave, nobene zopernosti; delati je moral sicer nekoliko (omnis labor non abruit, pravi Schwetz), ker ga je Gospod Bog „postavil v vrt veselja, da bi ga obdeloval in varoval“ (Gen. 2, 15). Po grehu je pa postala njegova naloga težavna: „Bodi prokleta zemlja v tvojem delu, v trudu se bodeš od nje živil vse dni svojega življenja . . . V potu svojega obraza bodeš kruh jedel“ (Gen. 3, 17. 19.). Naraščanje, množenje in gospodarjenje čez naravo se je navezalo na delo s potnim obrazom in delo z vsemi težavami je postalo za človeštvo občni zakon pravilnemu razvijanju; zagadelj je bila nasprotnost, to je lenoba vir vsemu popačenju, kakor govori Bog po proroku Ecehijelu: „Glej to je bila hudobija tvoje sestre Sodome, napuh, kruhasitost in obilnost, in nje in njenih hčer lenoba (Eceh. 16, 49.).

Ko so se ljudstva v svojej prevzetnosti jela upirati Bogu, jela so zaničevati tudi od Boga postavljeni občni zakon, delo. Herodet

*) Ta članek je sestavljen na podlagi najnovejše in izvrstne dr. Ratzingerjeve knjige: Die Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen. Freiburg 1881. Posluževali smo se nekoliko tudi: J. Albertus: Die Socialpolitik der Kirche. Regensburg 1881. Charles Périn: Les Doctrines économiques. Paris 1880. in še nekaterih drugih. To omenimo zagadelj, da nam v spisu ne bode treba vedno navajati imen raznih avtorjev.

nam pripoveduje, da so se pri Egipčanih, Trakih, Skitih, Perzih in Lidijcih rokodelci tako, zaničevali, da so se še njih otroci imeli za omadeževane od obrti očetove. Germani so se po Tacitovem sporočilu, menili le za meč, prepuštvši skrb za hišo in polje starcem in ženam. Galcem je bilo, kakor pravi Ciceron, vsako delo tudi poljedelstvo sramotilno in pri Tartezijanih v Hispaniji je bilo svobodnim možem celo po zakonu prepovedano pečati se s telesnim delom. Le pri Slovanih zasledimo v tem oziru častno izjemo, zato pa tudi skoro vsi kronisti slavé njih npravstveno življenje.

Poglejmo zdaj ona dva naroda, ki sta se v starem veku vspela do najvišje stopinje v omiki, Grke in Rimljane, kako sta ona dva v svojej klasičnej dobi cenila delo. Telesno delo je po njiju mislih onečaščevalo; zagadelj so delali samo sužnji, katerih je bilo pa veliko več od svobodnih. Tako so imele Atene 20.000 meščanov, 10.000 metekov in 400.000 sužnjev moškega spola; v Šparti je bilo 36.000 meščanov in 244.000 helotov, ne vračunivši sužnjev ženskega spola, v Korintu 460.000, v Aegini celo 470.000 moških sužnjev. V Rimu je bilo pa 2000 bogatih optimatskih rodbin, 300 do 400 tisuč revežev in 1 milijon sužnjev!

Pravic sužnji niso imeli nikakoršnih. Najplemeniteji in najzibraznejši mož je prišedši v jetništvo in pod suženjski jarem nehal biti, če žene človek, pa vsaj oseba in postal je stvar. Suženj je bil oduševljeno orodje, pripadal je k živemu inventarju, ki se je po jeziku razločeval od vola, a se je vendar s poslednjim v vsacem

Sest vprašanj o posvečevanju nedelj in praznikov.

Spisal

P. E. H. O. S. B.

(Dalje.)

VII.

Potrebno dozdeva nam se tudi opomniti, da si zdravega kristijanskega družbinskega življenja še misliti ni. Razun že omenjenega povoda, da mora namreč družbinsko življenje, ako naj bode zdravo in plodovito, svoje krali globoko v vero pognati in v veri si moči iskati, da pred otroki avtoriteta le velja, dokler se opirajo na vero, in to morajo storiti če hočejo namestniki božji proti svojim otrokom biti, kar je pa tesno zvezano s posvečevanjem nedelj in praznikov, naj še sledeče omenimo.

Samo ondi, kjer se posvečujejo nedelje in prazniki, čuti se oče v ta dan resnično očeta v sredi svojih; v tednu je skoraj vedno ali na polji, ali v delavnici, ali v pisarni, in se ne utegne s svojimi mnogo baviti; le v nedeljo in v praznik je to mogoče. Da se pa to zgodi, ni taka malenkost, kakor si morda ta ali oni misli. To mnogo vpliva na utrjenje družinskih vezí, na ljubezen in slogo, ter krepí

moža za zvesto spolnovanje svojih, časih tako težkih dolžnosti.

Samo kjer se posvečujejo nedelje in praznik, je starišem čas in prilika dana, svoje imenitne dolžnosti gledé odgoje in podučevanja otrok spolnjevati. V delavnik so oče in mati po raznih poslih zavirani in ni jim mogoče se s tem pečati; k večem da jih posvaré: „bodite mirni in pridni ter učite se marljivo!“ Toda v nedeljo ali praznik, lahko se jim je prepričati, če se njih otroci res kaj učé, v tak dan jih sešobno lahko podučé o krščanskih dolžnostih. Kako imenitno je to, zna vsak pameten človek, otroci so otroci, t. j. vsi vse na lahko stran obračajo; če ne vedo, da so za to ali ono svojim starišem odgovorni, ne bi tega storili.

Kdor vse to do zdaj rečeno natančno pretehta, bode li še dvomil, da je posvečevanje nedelj in praznikov silno imenitna stvar? da je od posvečevanja ali onesvečevanja nedelj in praznikov odvisna vera in moralnost, da je večni in zemeljski blagor stanje človeka, družine in države večinoma od tega odvisno? Ali torej ni istina, kar je v „Rimskem katekizmu“ v tretji zapovedi božji rečeno: „Tretja zapoved je na naj bolj čudovit način koristna

in človeštvu v blagor, ako bodo ljudje te zapovedi se natančno držali, ložje jim bode tudi druge spolnjevati“ — ali ni res tako?

IV. Ali veljajo navadne oprostivte tudi pred večnim sodnikom?

Navadna oprostiv glasi se:

Z molitvijo se človek ne redi. Kdor hoče v nedeljo jesti, mora tudi delati v nedeljo. Resnično je, da človek od molitve same ne živi; a tudi od samega dela ne. To vsak lahko razvidi iz poprej rečenega.

Dalje vprašam: Ali oni delavci, ki tudi v gospodov dan delajo, kaj bolje živé od drugih? So li kaj bolj zadovoljni ko drugi? Izkušnja nas učí, da je ravno nasprotno. Leroux, revolucionaren pisatelj, pravi: „Delavci trudili so se 6 dni in v 7. dan so živeli brez dela; a vnela se je revolucija ter je delavce silila 7 dni delati, da le živé“. S tem hoče reči: Prej zaslužil si je delovec v tednu toliko, da je s svojo družino tudi v nedeljo dobro izhajal, ali prav za prav živél, ker mu ni bilo treba v ta dan delati; odkar pa delavec tudi v nedeljo in praznik dela, in se trudi, se mu gotovo nič bolje ne godí, nego se mu je poprej, morda celo slabše, in vrhu tega mora revež delati brez miru in spočitja. Kristijan razlaga

oziru bolje ravnalo; po starih rimskih zakonih je bil oni, ki je umoril vola, kaznovan s smrtjo, a njemu, ki je umoril sužnja, se še zagovarjati ni bilo treba. Zastonj iščeš, pravi Döllinger, v rimskem suženjskem pravu republikanske in prejšnje cesarske dobe le jedne človeške določbe.

In to zaničevanje dela v zvezi z nenaravnim suženjskim stanjem je popolno odobravalo klasično modroslovje. Prvi grški filozof Aristotel trdi, da se ljudje po svojem bistvu delé v dve vrsti: v višjo, odločeno za svobodno življenje brez dela in truda, in nižjo, odločeno izključljivo za suženjstvo. „Vsi, piše on, ki so od družih toliko oddaljeni, kolikor je telo od duše in nespametna žival od človeka — in takošni so vsi, kateri imajo od narave telo za najboljši del — ti so naravni sužnji, za ktere je bolje, da so pod služno oblastjo. Naravni suženj je on, ki more biti last družega in ki ima od pameti le nekako slutnjo, med tem, ko druge živali nemajo nobenega čustva od pameti in služijo le svojim občutom, v katere pride po občevanju z ljudmi le neka mala prememba.“ (Polit. 1, 5.). Vojsko proti barbarom opravičuje kakor lov, „katerega se moramo posluževati in zoper divje zveri in zoper ljudi, ki so po naravi odločeni za pokorščino, in vendar nečejo biti pokorni.“ (Polit. 1, 8.). „Prostost od dela je potrebna za nastanek kreposti, kajti delavno življenje je neplemenito in kreposti v obče nasprotujo.“ (Polit. 7, 9.) Ciceron pa pravi: „Nič plemenitega ne more iziti iz delavnice in zagadelj se pričajo vsi rokodelci z umazaniam opravilom. Nespodoben in umazan je vsak posel vseh delavcev za plačo, v kolikor se od njih kupuje trud in ne umetnost.“ (De offic. 1, 42.).

O čudo! Ne dolgo po tem, ko je Ciceron propadlo pagansko modrost v zaničevanju dela izpovedal, izšel je iz delavnice Jezus Kristus, Izveličar sveta. Do tridesetega leta si je z rokodelstvom v potu svojega obraza služil kruh in potem si je izvolil revne ribiče v poglavarje svojega kraljestva. Njegov zgled je učil delo, učil ponižnost, ker ni prišel, da bi se mu bilo streglo, nego da je stregel, prva beseda njegovega nauka slavi revščino.

V paganstvu je bilo gospodovanje: oblast imeti čez druge, da delajo, kar je gospodju čemu ljubo, in bogastvo je najpripravnejše sredstvo za dovoljevanje vseh sebičnih pohlepnost. Zategadelj se je paganski svet delil v veliko sužnjeve in malo gospodov, veliko revežev in malo bogatinov; gospodje in bogatini so si svojili vse prijetnosti, sužnji in reveži pa niso imeli družega kot težave, trpljenje, pomanjkanje in zaničevanje.

Predočimo si, kar nam stari zgodovinarji pišó o suženjstvu in revščini. Milijoni in milijoni sužnjeve, izročeni najgrozovitej samohoti pa milijoni in milijoni revežev, ki so morali od gladu giniti, ako se niso mogli živiti — kako krepčalna rosa so bile pač besede Gospodove za te solzno zdihajoče: Blaženi revni, ker njih je nebeško kraljestvo; blaženi lačni, ker bodo nasiteni; blaženi zalujoči, ker bodo potolaženi; blaženi, ki so preganjani zaradi pravice, ker njih je nebeško kraljestvo.

Stari svet s prosveto Aristotelovo in Ciceronovo je propal za sebičnostjo in prevzetnostjo; ljubezen do revščine, ljubezen do dela je dala človeštvu gospodstvo čez naravo in ga je povzdignila k novemu idealnemu življenju. Vvel se je nov socialni red ne s silo, ker utemeljitelj tega reda opominja: dajte cesarju, kar je cesarjevega, — nego z ljubeznijo, po kateri smo vsi bratje in otroci nebešnega Očeta. Isto tako prigovarja apostelj, da naj vsak ostane v svojem poklicu (Kor. 7, 20) in naj pridno dela s svojimi rokami, da bode imel kaj podeliti potrebnemu. (Efež. 4, 28.).

In ravno ta apostelj, zvesti učenec svojega mojstra, daje svojim občinam zgled tudi v ozir dela. „Prizadevajte si, da se bodele držali svojega opravila in delali s svojimi rokami, kakor smo vam zapovedali“, opominja Tesaloničane v prvem pismu, in v drugem pristavlja: „Zakaj sami veste, kako je treba nas posnemati, nismo namreč nadležni bili med vami; tudi nismo nikdar kruha zastonj jedli, ampak v delu in trudu, ker smo noč in dan delali, da bi nikomur vas ne bili nadležni. Ne kakor, da bi ne imeli oblasti, temuč da bi sami sebe vam v zgled postavili, da bi nas

posnemali. Zakaj tudi, ko smo pri vas bili, smo vam to zapovedali, da kdor neče delati, naj tudi ne je.“ (II. Tes. 3, 7—10).

V zadnjih aposteljevih besedah je določno in kratko izrečena občna dolžnost dela. Kdor neče delati in se hoče v lenobi živiti od dela družih, nema mesta v krščanski družbi. Ali sv. Pavel, naglasujoč dolžnost telesnega dela, zastopa krepko tudi pravice duševnega dela: Kdor altarju služi naj se tudi od altarja živi. Duševna kakor telesna delavnost ima pravico vdeleževati se naravnih dobrot.

Giede dela nam daje krščanstvo ti le dve pravili: 1. Delo se mora vršiti častno, pošteno, v krščanskem duhu, da bode blagoslov Gospodov spremljal opravilo. Kdor ne zbira z menoj, raztresa, pravi Kristus. 2. Delavec naj nikar ne goji želje po bogastvu, ker take „želje potope človeka v pogubljenje in končanje in korenina vsega hudega je lakomnost.“ (I. Tim. 6, 9, 10). Namen delu mora biti pridobivanje potrebnega za lastno preživljenje (II. Tes. 3, 12) in neki previšek v pomoč revnim (Dej. ap. 20, 34).

Delo, ki se ne opravlja zaradi golega dobička, nego iz višjih nraštvenih in duševnih nagibov, ne more onečestevati nego povzdiguje in časti človeka, ki najde v delu sredstvo si gospodstvo čez naravo pridobivati, samega sebe premagovati in svoje nraštvene in duševne moči uriti in vtrjevati.

A ne samo časti delo, ki se vrši v potu obrazem, ampak služi tudi v odrešenje človeku in naravi. Delo odvzame naravi prokletstvo nerodovitnosti, pot obraza jo pa oplodi, kjer sta rastla prej troje in osat, ponuja zdaj zlahtne plodove človeku v živež, se ve nikdar ne v izobilji, a vendar toliko, da zadostuje naraščanju in pomnoževanju človeškega rodu. In delo ne reši samo narave prokletstva, ampak tudi človeku je sredstvo sprave in pokore, nraštvene povzdige, duševnega napredka in v pogoj gospodstva čez materialne moči. Zgodovina dela je tedaj zgodovina omike in napredka.

Paganstvo je videlo v delu le trud, in zatega delj se ga je og balo, je videlo le pro-

si to stvar iz tega, da je k vsakemu podjetju potreben blagoslov božji, katerega je pa le dobiti po kristijanskem življenju in vestnem posvečevanju nedelj in praznikov in izkušnja dokazala je že davno, da na nedeljskih poslih ni božjega blagoslova.

V koledarji „za čas in večnost“ iz l. 1846 pripoveduje A. Štolc sledeče: Kristijansk trgovec pride k svojemu črevljarju ter mu očita, da tudi v nedeljo in praznik dela. Mož mu odgovori: Dragi gospod! jaz sem reven, in če bi v nedeljo ne dela, ne bilo bi mi mogoče živeti in svoje družine prerediti. Trgovec zavrnil mu je: Ne čudim se, da si reven in prav zato si reven, ker v nedeljo delaš. Kako naj te Bog blagoslovi, ko v njega dan delaš? Čuj me; jaz hočem s teboj pogodbo skleniti. Nehaj v nedeljo delati in posvečuj ta dan, kakor se kristjanu spodobi; v šestih mesecih oglasim se zopet, ter ti vso škodo povrnem, katera ti je nastala vsled počivanja v nedeljo, in če je več ko 100 ranjšev. Črevljar objub se po tem ravnati. V petih mesecih oglasil se zopet trgovec, ko mu črevljar pove, da se je po njega svetu ravnal, vpraša ga trgovec, koliko škode ima. „Nič, prav nič, vesel odgovori rokodelc; pred petimi meseci nisem še v hlevi krave imel, a zdaj jo imam, in konec je siromaštvu“.

„Hišna opravila so važniša od cerkvenih;“ marsikak gospodar misli, ter zahteva od svojih dekel in hlapcev opravljanje čisto nepotrebnih poslov v nedeljo in praznik, ter jim še toliko prostega časa ne da, da bi svoje verske dolžnosti spolnili. Ali se bodo taki gospodarji in take gospodinjke kedaj tudi pred božjim obličjem s poprej navedenim pregovorom oprostili? Ali mar ne bodo tačas spoznali, da so oni in njih posli dolžni bili spolnovati, kar Bog ukazuje, rekoč: „Posvečuj nedeljo“? V ta dan ne opravljaj nikakoršnega dela, ne ti ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla itd.

„Pametnejši je, da ljudje delajo nego se po krčmah in plesiščih klaté“. Kateri tako govore, gotovo mislijo, da je delo, hlapčevsko delo jedino sredstvo zadrževati ljudi od razposajenega življenja. Ali je to resnično? Ne. Bog je ravno v tretji zapovedi zaznamoval sredstvo, da se, ako človek v nedeljo hlapčevskih poslov ne opravlja, ne samo ne pride na pota v pogubo vodeča, temveč se nasprotno v kreposti in pravicoljubnosti le bolj vtrduje in od sebe vsakošne zmote odganja; saj ljubi Bog nehče s tem, da v svoj dan prepoveduje opravljanje hlapčevskih poslov, ukazati, naj se v tak dan postopa, kar je res vsega zlega začetek, on hoče in ukazuje le, da se ta dan

posvečuje t. j. da se bogoljubna dela opravlja. Kdor pa to stori, vbrani se s tem vsakršne zmote, kar nas izkušnja uči. Ali mar ni celó med izprideco našo mladino mnogo taci, ki so res pridni in marljivi, in vendar ne delajo v nedeljo in v praznik? Da! taci ljudi je še mnogo, in to so oni, kateri se ravnajo po božjej zapovedi, posvečujoč nedelje in praznike z bogoljubnimi opravki. Taki ljudje so vedno pri sv. maši, pridigi in pri krščanskem nauku, oni sprejmo redno sv. zakramente, čitajo svete knjige itd. Toraj naj se le posvečujejo nedelje in prazniki tako, kakor je Bog velel, in kar je koristnejše, nego poslovanje.

„V nedeljo smem delati, kar hočem“. Tudi to si marsikdo domišljeje. Toda kje je zapisano, da je vsakemu kristjanu v izvoljo prepuščeno v nedeljo ali v praznik delati, kar mu je drago ali kar ga je volja? Kje je zapisano, da naj hlepi in na vse kriplje dela, da se v ta dan kolikor mogoče zabava? Mar v Gospodovih besedah: „Posvečuj soboto?“ Ali morda tam, kjer se v sv. pismu pravi, da so nedelje in prazniki Gospodovi dnevi, dnevi v čast stvarnika, in da jih že radi tega treba dostojno posvečevati. Iz tega pa še nikakor zgoraj navedena bedasta in smešna misel ne sledi.

(Dalje prib.)

kletstvo in temu prokletstvo je izpostavljalo alabe, ki so se pogrezali v sramotno, nečloveško suženjsko stanje. Oplodujoča, spravna, odrešujoča in npravstvena moč dela je bila paganstvu nepoznata, še le Izveličar je prinesel odrešenje tudi delu. Nauk Izveličarjev je povzdignil delo v občen zakon zatajevanje in daritve; vsak kristijan se mora, da spolni voljo božjo, podvreči tudi trudu dela; a ozirati se mora vedno na idealni namen, sebi in družim pridobivati potrebno, in naravi gospodovati, da daje sredstva za množenje in naraščanje človeškega rodu. Nikdar se ne sme pogrešati pogled na coloto, idealni ozir na Boga kot na zadnji namen vseh reči, da bode delo v odrešenje in ne vvod v zopetno suženjstvo. Ako pa gleda človek iz sebičnosti in lakomnosti le na goli dobiček, ako se vtopi v naravo ter išče svojega zadovoljevanja le v vživanji, bode mesto, da bi gospodoval naravi, njen suženj in notranja zadovoljnost, katere išče, se mu bode vedno bolj umikala. Le vzorni ozir na Boga, le delo iz višjih nagibov reši in osvobodí človeka poniževalnih strasti vživanja. Idealno delo daje sredi vseh težav in trudov, zatajevanj in pomanjkanj najčisteje veselje, največjo zadovoljnost in najblažje vživanje.

Krščanstvo nam pravi: želi biti družba bogata, naj ljubi revščino; želi kdo utemeljiti svojo lastno srečo, naj goji ljubezen do bližnjega. Krščanstvo pravi dalje: hočeš li zadovoljnost in mir, veselje in radost, ljubi trud in delo, hočeš li pravo plemenito vživanje, ljubi zatajevanje in žrtev. Površnem opazovalcu se kaže nasprotje v teh zahtevah, a za mislilca, ki zna presojevati vzroke in posledice, ki zna prošlost vezati s sedanostjo, imajo nauki krščanstva pravo modrost v sebi. Kdor hoče žeti v veselji, naj seje v trudu in skrbeh!

Pravda dr. Suppanna zoper Südsteierische Post.

(Izvirno poročilo.)

V zadnjem listu omenili smo že te pravde in obravnave, ki je bila 22. t. m. pred porotno sodnijo v Celji, ter njenega nesrečnega izida za odgovornega vrednika „Südt. Post“, gosp. J. Leona. Naj danes donesemo obljubljeni obširneje poročilo.

V nekem dopisu iz Ljubljane se je dr. Suppannu očitalo, da se zdaj kot pogoreli deželni in državni poslanec, ki je zgubil klijente, peča s kupčijami, pri katerih bi se dale zaslužiti poštene provizije. V dokaz temu je bilo navedeno, da je hotel mestu prodati kolizej in potem nekemu nemškutarju poslopie „mestne bolnišnice“, čegar dohodki so namenjeni obožanim meščanom. Prvo zato ni obveljalo, ker so se mestni očetje vendar vstrahili jeze vsega prebivalstva, drugo pa je pač sklenjeno, a upati je, da bodo po novih volitvah nemčurji propadli in tako se bo to dobro poslopie ohranilo mestu in dr. Suppannu bo zopet jokal za pošteno provizijo.

Ta dopis je dr. Suppanna tako razjaril, da je šel tožit list „Südt. Post“, zanašaje se menda na celjskih porotnikov politično vero. To vsaj mislimo, ker je bil lani v nekem ljubljanskem listu zavoljo tega še huje prijat, pa ni tožil.

Vredništvo „Südt. Post“ je — zvedivši, da dr. Suppann toži, storilo vse, da bi zadostilo njegovi razžaljeni časti, priobčilo celó nek dopisnika zeló žaljiv preklic in po svojem zastopniku dr. Mošetu skušalo poravnati se z dr. Suppannom z lepo; pa ta je imel meda slavno zmago Vestenecka nad „Tribüne“ pred

očmi in Celje, „die äusserste deutsche Wachtstube“, ter ni odjenjal.

Tako je prišlo do obravnave 22. t. m. v Celji, katero je vodil dobro poznani [g. Heinricher. Porotniki so bili skoro brez izjeme zagrizeni nemškutarji. Izpoved prič, ki so bile v Ljubljani zaslišane in so dr. Suppanna res dobro oprale, ne bomo nadržaneje navajali, ker bi bilo preobširno. Ker zatoženi odgovorni vrednik ni hotel nastopiti pota dokazovanja resnice, je šlo le za to, dokazati, da on dopisa ni bral, predno je bil tiskan. To ste pa pod prisego potrdili dve priči, g. J. Aléšovec iz Ljubljane in g. K. Lorenc iz Maribora.

Pri tej točki bodi omenjeno iz obravnave le to. Dr. Schrey, tožnikov zastopnik, praša vrednika „Brenceljna“: Kaj se pravi po nemški „Brencelj“? Ali ne „Rossfliege“? — Priča Aléšovec: „Ne, „Bremse“ se pravi“. (Tudi gospod predsednik temu pritrdi.) — Potem vpraša dr. Schrey: „Kak namen ima list „Brencelj“? Ali ne tega, da zasramuje može ustavoverne stranke?“ — Priča se na to zaničljivo obrne v stran in predsednik pravi, da taka vprašanja ne spadajo k stvari.

Naj tu omenimo še, da, ko se je v sodišnici slišala beseda „Brencelj“ je nastal šunder in občinstvo je pričó odslej še huje gledalo. Nič bolje se ni godilo drugi priči, dokaz, da navzoči Celjani Slovencev ne morejo trpeti.

Ko je bilo dokazovanje končano, je oglašil se dr. Schrey, pa kako! Vso pravdo je potegnil brž na politično polje, sekal po nemških listih naše stranke, po „Politiki“, „Vaterlandu“, „Tribüne“, posebno pa po „Südt. Post.“ Dr. Suppanna je porotnikom predstavil kot duševnega voditelja „ustavoverne“ stranka na Krajskem, ropotal je proti sedanji vladi in slednjic priporočal porotnikom, naj zatoženca le prav hudo obsodijo. Iz vsega je bilo čutiti, da dr. Schreya še zmiraj boli propad pri zadnji volitvi v Ljubljani in da je svojo politiko, ktere zdaj ne more več prodajati v ljubljanskem zboru, tu raztresel pred hvaležnim občinstvom.

Vse drugače zagovornik g. dr. Mošé, ki je imel res težavno stališče nasproti takim okoliščinam. On ni šel na politično pot, marveč držal se je strogo le stvari in v dobro premišljenem ter gladkem, bistrournem govoru dokazoval nedolžnost zatoženca ter malenkost dopisa. Pa zastoj! Med poslušalci je bila nekaka razdraženost, ki se je vzpela celó do glasnega surovega krohota, če ravno je bilo poslušalstvo iz „odličnejih“ celjskih krogov. Škoda za tako lep in stvaren zagovor pri takih poslušalcih!

O gospoda predsednika govoru in vedenji ne pišemo nič, ker postava prepoveduje kritiziranje sodnikov. Zatoženec gosp. Leon je bil po prav kratkem posvečovanji porotnikov za krivega spoznan z 11 glasovi in poslušalci so to obsodbo prav glasno odobrili z „bravo-kl ci.“

Obsodba je bila potem res trda in huda: tri mesece zapora, poostrenga s postom, plačanje stroškov pa 150 gld. izgube na kavciji. Dr. Mošé je vložil pritožbo proti vsemu temu.

Poročila žalostnega pa ne moremo skieniti, da bi ne povedali nemčurskim Celjanom vsaj nekaj tega, kar jim gre. Bili smo že pri več obravnava, kamor so za poslušalce prišli celó ljudje najnižje vrste, ne pa, kakor tu, gospoda in le z vstopnicami, pa nismo videli še nikjer tako surovega obnašanja. „Windischer Hund“, „Lausbube“, „Hau ihm eine über's G'fries“ itd. se je slišalo ne le pod streho sodišnice, ampak tudi zunaj, celó palice so se vzdigovale. Take surovosti nikjer ni, celjski nemškutarji lahko vzamejo ná-njo privilegij. Še celó zali

ženski spol, gotovo boljšega stanu, je spuščal enake lepe besede iz ust. Dr. Moše in pričé bodo to gotovo dolgo pomnili. Človek je res prav vesel, če iz tacega brloga pride zdrave kože. Varnejši je med še tako pijanimi kmetiškimi fanti, kakor med takimi olikanimi(?) meščani. Ubogi narodnjaki, ki morajo živeti v takem nemčursko zagrizem gnezdu, kakor je Celje.

Politični pregled.

V Ljubljani 26. junija.

Avstrijske dežele.

Štajarski deželni zbor. V seji 22. junija je izročil c. kr. namestnik vladni predlog zastran povzdige riboreje po deželskih vodah. Deželni odbor je stavil predlog, naj se ustanove štiri deželne službe za živinozdravnike. Konečno so bile volitve v odbor zaradi ustanove banke za deželno obdelavo.

Tirolski deželni zbor. V šolski odsek so bili voljeni: knezoškof iz Tridenta, knezoškof iz Briksena, msg. dr. Katschthaler, baron Dipauli, dekan Glatz, dr. Janez Rapp, dr. Gentilini, profesor dr. Wildauer, rektor — magnificus dr. pl. Vintschgau.

V Bosni gre nabera vojakov svojo pot mirno naprej, oglašé se povsod prostovoljci, med njimi tudi mohamedani, v Mostaru je bila med 14 polovica mohamedanov. Pomirovanje napreduje tudi od dne do dne. Povračajo se beguni, in prošenj za oproščenje kazni je zmirom več. Ako bodo ljudje videli, da varno prebivajo v deželi, in da se povrača red v deželo, bodo izginile tudi roparske čete, ki vznemirjajo tu in tam deželo.

„Gazeta Narodova“ pripoveduje, da je vseh skupaj 10 samostanov oo. Bazilijanov ušlo protest zoper reformo tega reda; ko jih je pa namestništvo odvrnilo, sklicali se bodo na ministerstvo.

Gazeta Lvovska poroča, da je nadškof Sembratovič od 7 do 16. t. m. obiskoval večidel fare v okraji Zbarazovem. Povsod, v Zbarazovem so prišli tudi judje k pozdravu. — Nadškof je deloval zjutraj od petih do poznega večera. Vsak dan je obiskoval po tri fare, povsod je pridigoval in izpraševal v krščanskem nauku. Tu in tam je slišal nadškof tudi kake pritožbe o dušnem pastirstvu. 16. t. m. je šel nadškof iz Klebanovke v Supranovko v okraji Skaleškem.

V Pribramu na Českem so obhajali 18. t. m. 150 letnico božje poti na Sveti gori pri Pribramu. Katoliško življenje na Českem se užs davno ni tako javno razodelo, kakor o ti priliki. — Uže 17. t. m. na predvečer, ko se je pripeljal nadškof iz Prage, je bilo vse mesto sè zastavami okinčano. Procesije so dohajale iz vseh krajev. Ni bilo mogoče vseh ljudi pod streho spraviti, tedaj je odpri župan šolska poslopja, da so bili romarji vsaj pod streho. Romarjev je bilo blizo 60 000, vendar ni bilo nikacega nereda, nití se ni pripetila kaka nesreča. Ko je nadškof drugi dan dal blagoslov s podobo B. D. M. zapeli so staro narodno pesem: Tisočkrat pozdravljamo Te. — Slovesnost so osnovali sinovi sv. Alfonsa, in tako zbudili zopet gorečnost do Božje poti na Sveto goro, kamor so se že pota skoraj zarasla.

Vnanje države.

Iz Belega grada se javlja „Ung. Post“: Osnova postave za skrcenje tiskovne svobode se glasi: 1. Pregreški in prestopki pri tiskovini kaznujejo se po kazenski postavi. 2. Prestopki pri tisku se ne starajo. 3. Pre-

povedano je razširjevati socijalistične namene po časopisih, brošurah ali bukvah.

Denarstveni minister Mijatović je v skupščini razkladal, kako je s srbskimi železnicami odslužil, ko je propala banka „Union Générale“ neter dosihmal, in je dokazal s številkami, da Srbija zaradi propada te banke ne imela izgube in da je pogodba, ki se je sklenila z novo družbo, deželi na korist. K sklepu svojega govora, ki je trajal blizu 2 uri, je zahteval, naj skupščina izvoli odsek več udov, ki bodo preskusili njegovo razkladanje.

Skupščina je potem volila odsek 22 udov, ki bodo preskušali in pretehtovali ministrove izjave.

V Petrogradu so zasačili skrivališče nihilistov na Vasilovem ostrovu in v noči od 17.—18. najdli so še drugo gnezdo v Fornarajevi ulici.

Iz Aleksandrije se poroča 21. junija. Preiskovalna komisija zaradi dogodb 11. t. m. ima 9 domačinov, in 9 Evropejcev, predseduje finančni minister.

Izvirni dopisi.

Iz Gorice, 23. junija. (Volilna prememba za deželni zbor. Interpelacija.) Naš deželni zbor marljivo deluje, ter je v seji 21. t. m. rešil mnogo raznih računov za l. 1881 in proračunov za l. 1883. Sprejel je razun tega postavo o razdelitvi občinskih zemljišč Gorjanske in Nadrožce, ter dovolil 300 gl. kmetijski družbi za skupno razstavo kmetijskih pridelkov. Fr. Mrevle, bivši učitelj v sv. Križu dobil je 100 gl. pokojninske podpore, in sprejela se je tudi delitev občinskih zemljišč nekoliko kosov občine rifenberške, razne peticije pa so se izročile dotičnemu odseku. Posebne važnosti pa je prememba volilnega reda, ki jo je nasvetoval dr. Tonkli. Odkar je državni zbor razširil volilno pravico, ume se samo po sebi, da se mora temu primerno raztegniti tudi volilna pravica za deželne in občinske zastope, da ne bomo imeli čudne prikazni, da bi smel kdo voliti za državni zbor, ne pa tudi za deželni zbor ali pa v občinski zastop. Dr. Tonkli je toraj gotovo vstregel sedanjim potrebam in ogromni večini našega prebivalstva, ko je nasvetoval v našem deželnem zboru sledeči predlog:

Postava veljavna za pokneženo grofijo Goriško in Gradiščansko, po kateri se spremenita §. 4 in 13 volilne postave za deželni zbor.

Po predlogu deželnega zbora poknežene moje grofije in Gradiščanske ukazujem tako:

Člen I.

§. 4. in 13. volilne postave za deželni zbor poknežene grofije Goriške in Gradiščanske od 26. februarja 1861 oziroma dež. postave od 26. januarja 1867 št. 6 (dež. zak. za Primorsko) devata se, kar se tiče njunega doseđanjega zloga, ob veljavo, in se imata odslej glasiti tako le:

§. 4. Vsako mesto, vsak trg in zavoljo obrtnosti imenitni kraj imenovani v volilnih okrajih v prejšnjem §. 3. pod črko a) navedenih je tudi ob enem volišče, v volilnih okrajih, ki obsegajo dva ali več mest, trgov in krajev zavoljo obrtnosti imenitnih, je glavno volišče dotičnega volilnega okraja tisti kraj, kateri je v prejšnjem §. 3. pod črko a) ali pri odločbi volilnega okraja prvi imenovan.

§. 13. V §. 3. črka a) naštetih mestih, trgoviščih in krajih zavoljo obrtnosti imenitnih volijo poslance naravnost (po neposredni volitvi) vsi tisti občinarji, katerih ne izklepa od volilne pravice dež. postava od 13. januarja

1869 št. 5 (dež. zakonika za Primorsko) in katerim je po posebnem občinskem stanovilu (štatutu) ali po občinski postavi od 7. aprila 1864 dana oblast, voliti občinske zastopnike omenjenih, kakor poseben volilni okraj razglašanih mest, trgovišč in obrtnih krajev, če so oni iz prve ali druge volilne skupščine, ali pa če v tretji skupščini plačujejo vsaj 5 gl. izravnega (neposrednega) davka:

Člen II.

Ta postava stopi v djanje s prvo prihodnjo volitvijo za deželni zbor.

Člen III.

Ministru notranjega je naročena izvršba te postave.

Ta predlog pride v obravnavo v prihodnji seji.

Na koncu seje stavljal je poslanec Faganel z mnogimi tovariši do slavne vlade interpelacijo zastran velike škode, ki jo dela hudournik Ozeljanšček pri Šempasu na državni cesti, ki veže Gorico po Vipavski dolini z deželo Kranjsko. Omenjeni hudournik večkrat zasuje cesto in tudi sosednim zemljišam prizadeva veliko škode; nujno je toraj potrebno tam sozidati most; večkrat se je o tej zadevi že govorilo in prosjalo, pa zgodilo se dozdaj ni še nič. Pralalci mislijo, da bi bil sedaj najprimernejši čas za dotično delo, ker je zaradi toče revščina v šempaskem okraju velika, stiska huda in lakota pred durmi. Ako bi se pričelo dotično vravnanje omenjene ceste, dal bi se ljudem velik zaslužek, in obvarovali bi se vsaj prevelike bede. Zato vprašajo slavno vlado:

Ali misli vis. c. kr. vlada za to preskrbeti, da se državna cesta pri Šempasu v najkrajše mogoči dobi tako predela, da se ne bo več bati poškodovanja po hudourniku Ozeljančku ni cesti, ni zemljiščem okoli nje?

Domače novice.

V Ljubljani, 27. junija.

(Katoliška družba za Kranjsko) razpošljila ravno zdaj svojim družnikom v mestu in po deželi svojih „Glasov“ XVI. zvezek 16 str. 160. kterega bode gotovo vsak jako vesel, kajti obsega v sebi tolikanj in tako lepe tvarine, da bode morebiti več koristila, kakor nekatere pripovedke ali pesmi. Obravnava se v njih A. Serce Jezusovo s čvrstim razkazom: 1. Kaj častimo v tej pobožnosti? 2. Zakaj? in 3. kako naj častimo Jezusovo Serce. B. Spomini s pota v Rim, spisal A. Kalan, kateri vnmajajo Slovence v zlasti zdaj o obletnici — k godu ss. Cirila in Metoda. C. Katoličanu, Slovencu marsikaj v prevdarek, sp. Svetilko. Korenito se kaže v tem spisku: Kje smo; kam gremo; katoličan, ne boj se prihodnosti; omikan katoličan dandanes v družbi; katoličan v vedah in učenosti; katoliška cerkev in država; katoliška cerkev: solnce — tudi 19. veka; kaj naj storimo. — Razprave te koristile bi v zlasti našim narodnjakom, mladeničem šolskim in bolj olikanim posvetnim, da bi tako poganjali se za svoj tukajšnji dom, da bi ne zgrešili večnega. D. Občni zbor katoliške družbe, iz čegar poročila se vidi, koliko je natihoma storila družba; a koliko bi še le, ko bi jo podpirali povsod in po moči razširjevali tudi gospodje poverjeniki med ljudstvom. Bode se nam pa, kakor se kaže vedno potrebniša. Poročilo sklepa na koncu z mično pesmico: Slovenec in katoličan. Ne bo mu žal, kdor si tudi posej kupi to knjižico, katerih se nekoliko razprodaja. Po svetu gre neko opominjanje, da delajte katoličani, katerim je mari resnica in pravica, z zedinjenimi močmi. Tudi

Slovinci tega opominjanja nikari ne preslišimo, da se nam ne bo treba kesati!

(Sokol) se je po deputaciji vdeležil pogreba preč. dekana Grabrijana. Deželni poslanci kranjski pa so mu poslali krasen lavorov venec, ki ga je nosil deželni poslanec gospod Lavrenčič.

(G. inženir Ziegler) je stopil iz mestnega odbora, gg. Keesbacher in Leskovic pa iz mestnega šolskega sveta, in ne iz odbora, kakor je zadnjič po pomoti stalo v „Slovincu“, ker od zadnjih volitev sim nista več mestna odbornika.

(Konfisciran) je bil v soboto 24. t. m. „Slov. Narod“ zaradi poročila o porotni obravnavi zoper „Süd. Post.“ Vredništvo bode zoper to konfiskacijo vložilo ugovor pri dež. sodniji.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Jurij König dobil je Viniško faro. Razpisani ste: Čemažarjeva korarija in Vipavska fara 24. junija.

— Iz lavantinske škofije se nam naznanja, da je dobil faro sv. Jederti pri Laškem č. g. Jožef Učnik. Vnovič razpisane so župnije v Radvanji, v Kebeinu in Skomrah, v prvič pa fari pri sv. Jakobu v Dolu in na Raki. Več kaplanij, kjer so do zdaj vedno imeli po 2 ali po enega duhovnika, je začasno izpraznjenih in sicer kaplanija v Št. Jurji na južni železnici, v Školah, v Vuzenici, v Vitanji, v Št. Petru pri Radgoni; potem kaplanije pri sv. Martinu na Paki, v Lembahu, pri sv. Štefanu, pri sv. Martinu poleg Vurberga, pri sv. Duhu v Središči in v Dolu. Vnovič stopi v dušno pastirstvo letos 6 mladih duhovnikov. 16. julija se deli sv. mašnikovo posvečenje. Gg. bogoslovcev iz 4., in 3 iz 3. leta. Žetev je obilna, delalcev pa . . .

— † V Kamnigoricu je umrla 23. t. m. gospa Elizabeta Kapus pl. Pichelstein, vrla narodnjakinja. N. m. p.

— Ljudske šole za celjsko mesto in okolico so se 22. junija zaprle zavolje ošpičkov, za katerimi boleha mnogo ondašnjih otrok.

— Očitna tembola bo v nedeljo 2. julija na velikem trgu v Mariboru. Čisti donesek je namenjen v podporo revnim šolarčkom. Prvi dobitke je 25 cekinov, drugi 50 gl. srebra, na druge dobitke pa pride še 100 gl. srebra. Ljudska veselica, ki jo je hotel ravno isti dan napraviti g. Bernreiter, se je toraj preložila na nedeljo 9. julija.

— Novomašniki. Prevzvišeni goriški kneznadškof blagovolili so posvetiti tri četrtletnike, ti so: č. gg. Janez Murovec, Peter Božič, Goriške nadškofije, pa Nikolaj Sparožič, Krške škofije, in sicer 16. jun. za subdiakone, 18. za diakone, 24. pa za mašnike (v svoji kapeli). — Novo mašo so peli vsi že v nedeljo 25. jun. in sicer: č. g. Janez Muravec v Melcih; č. g. Peter Božič pri svojem bratu v Batah; č. g. Nikolaj Sparožič v semeniški kapeli ob 1/2 7. uri zjutraj.

— Varujte se osleparjenja! Iz Koroškega se nam piše: Neki človek, postaran, v postergani obleki č. franciškanov, po imenu I. E. se klati že leta po svetu in zlorabi gostoljubnost duhovnov. Ta človek ni redovnik, spričevala so prisleparjene, on sam pa grd slepar. Opozorujemo gg. duhovne, naj mu duri pokažejo.

— V Zagrebu je na vseučilišču za l. 1882/3 za rektorja izbran g. dr. Feliks Suk; dekan na bogoslovni fakulteti je dr. A. Franke. V Pragi na českem vseučilišču je rektor prof. Tomek, prorektor Randa; na Dunaju rektor dr. Maassen.